

„Revue de Droit Rural”

Christine Lebel, *Agriculteur: quelle liberté d'entreprendre demain* (Rolnik: ile swobody w przedsiębiorczości na jutro), RDR 2013, nr 411, s. 3-4.

Autorka próbuje odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób działalność rolnicza, z natury podlegająca prawu cywilnemu, wpisuje się w swobody właściwe wymianie handlowej. Swoboda podejmowania działalności gospodarczej ma rangę konstytucyjną i nie ogranicza się jedynie do sfery handlowej. W prawie rolnym jednak swoboda ta napotyka szereg ograniczeń wynikających m.in. z prawa ochrony środowiska czy

z prawa żywnościowego. Ponadto kontrola struktur rolnych, w ramach której wykorzystanie gruntów rolnych wymaga uprzedniej zgody organów administracji, ogranicza swobodę przedsiębiorczości. Zgodność z konstytucją została potwierdzona wyrokiem sądu z 1984 r. i jest uzasadniona „ogólnym interesem rolniczym”. Autorka podejmuje także kwestię swobody przedsiębiorczości w odniesieniu do prawa konkurencji, jakości żywności i dzierżawy rolniczej. Nowe warunki gospodarcze nakazują zadać sobie na nowo pytanie, czy ograniczenia swobody działalności gospodarczej w rolnictwie nie są nadmiernym ciężarem dla rolników, zwłaszcza tych prowadzących rodzinne gospodarstwa rolne.

Claude Blumann, *La politique agricole commune face aux nouveaux défis planétaires et européens* (Wspólna Polityka Rolna wobec nowych wyzwań globalnych i europejskich), RDR 2013, nr 416, s. 17-23.

Dziś ojcowie WPR z trudnością rozpoznaliby w niej własne dzieło. Ponad pięćdziesiąt lat temu nadrzędnym celem WPR było zwiększenie produkcji rolnej tak, by Europa mogła cieszyć się bezpieczeństwem dostaw żywności. Obecnie do priorytetów polityki rolnej zaliczyć należy działania na rzecz ochrony środowiska. Polityka rolna musi stawiać czoło takim wyzwaniom globalnym, jak zmiany klimatu, zagrożenie bezpieczeństwa żywnościowego i konieczność zwiększenia produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Autor analizuje WPR w kontekście tych trzech głównych wyzwań. Wskazuje przy tym na nowy, jeszcze bardziej ekologiczny wymiar tej polityki po 2014 r., zwłaszcza w jej drugim filarze. Prawo żywnościowe stopniowo rozwija się poza WPR, przede wszystkim dzięki trzem elementom: rozporządzeniu nr 178/2002, rozporządzeniom nr 882/2004 i 854/2004 i systemowi wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności (RASFF) nieformalnie wprowadzonemu już w 1979 r. W odniesieniu zaś do energii ze źródeł odnawialnych należy podkreślić, że związki między produkcją biopaliw a WPR są bardzo złożone. Do podstawowych problemów w tym obszarze Autor zalicza problemy środowiskowe wiążące się z pozyskiwaniem biomasy. Zwraca uwagę, że w przyszłości WPR będzie wspierać jedynie biopaliwa drugiej generacji wytworzone z biomasy nienadającej się do spożycia, a więc niestanowiącej konkurencji dla tradycyjnej produkcji rolnej.

Samuel Crevel, *Agriculteur cherche pince pour cause de manque de bras* (Rolnik szuka szczypiec z braku rąk do pracy), RDR 2013, nr 417, s. 1-2.

Autor próbuje dokonać syntezy dwóch artykułów opublikowanych w 2013 r. we francuskim tygodniku „Le Journal du Dimanche”. Pierwszy artykuł porusza problem braku siły roboczej w rolnictwie. Niemal dwanaście tysięcy miejsc pracy pozostaje na rynku ze względu na brak chętnych do podjęcia zatrudnienia w rolnictwie. Niechęć może być uzasadniona trudnością pracy w rolnictwie i życia na wsi, ryzykiem finan-

sowym i rosnącą zawilnością norm prawnych. Drugi artykuł opisuje inteligentne maszyny rolnicze, za pomocą których można dokonać zbiorów w momencie optymalnej dojrzałości owoców, czy też maszyn pozwalających na pozbycie się chwastów. Takie typy maszyn, zdaniem Autora, mogą w przyszłości doprowadzić także do zlikwidowania wielu miejsc pracy w rolnictwie. W ten sposób brak chętnych do pracy będzie zrównoważony postępowaniem w mechanizacji rolnictwa. W ramach kontroli struktur rolnych można by np. wspierać zatrudnienie w rolnictwie osób nieposiadających właściwego wykształcenia w tym kierunku, pod warunkiem że ich działalność będzie polegała na wykorzystaniu inteligentnych maszyn. Można też wyobrazić sobie odwrotną sytuację, kiedy to kontrola struktur rolnych wspiera raczej pracowników niż maszyny. Artykuł zawiera też wiele propozycji, dzięki którym prawo rolne mogłoby w jeszcze większym stopniu odzwierciedlać nowoczesne trendy w rolnictwie.

Eric Adam, *L'impasse des négociations internationales agricoles: la nécessité d'un aggiornamento* (Impas w międzynarodowych negocjacjach rolniczych: konieczność *aggiornamento*), RDR 2013, nr 417, s. 27-32.

Globalne zarządzanie w rolnictwie powinno zostać wzmocnione, jednakże negocjacje międzynarodowe podejmowane na forum WTO i G20 utknęły w martwym punkcie. Kwestia rolnictwa staje się przedmiotem rozgrywek geopolitycznych, które są coraz bardziej skomplikowane ze względu na wyzwania demograficzne, ekologiczne i społeczno-gospodarcze. Autor proponuje, by przyszłe negocjacje handlowe uwzględniały aspekty poza-handlowe, związane zwłaszcza z potrzebami społecznymi i ochrony środowiska. Artykuł otwiera przedstawienie głównych wyzwań rolniczych i żywnościowych w skali globalnej w XXI w. Następnie wskazano na trudności, jakie napotykają różne organizacje podejmujące próbę międzynarodowego zarządzania w rolnictwie: runda dauhańska WTO, negocjacje klimatyczne, dyskusje w ramach G20. Nieufność wobec zasad handlu międzynarodowego, zwłaszcza w kontekście kryzysu bezpieczeństwa żywnościowego i braku globalnego systemu zarządzania, skłania wiele państw do prowadzenia wewnętrznej polityki rolnej niewykraczającej za granice kraju. Takie podejście może okazać się zgubne dla bezpieczeństwa żywnościowego i gospodarki na świecie. Autor zadaje pytanie, w jaki sposób można pogodzić cel uwolnienia wymiany handlowej z koniecznością zachowania narodowych polityk rolnych zapewniających bezpieczeństwo żywności i zgodność z wymogami ochronnych środowiska i potrzebami społecznymi. Proponuje przede wszystkim wprowadzenie zmiany w zasadach, na których opiera się WTO, tak by były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Ważne jest, aby prawo uwzględniało wielofunkcyjność rolnictwa i więzi między zrównoważonym rozwojem a konkurencyjnością rolnictwa.

Opracowanie: KAMILA PAQUEL